

Pyhtään kunnanvaltuustolle

Pyhtään tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2016

1 LAUTAKUNNAN TOIMINTA

Kunnanvaltuusto on 21.1.2013 § 10 asettanut kuntalain 121 §:n mukaisesti tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset tavoitteet toteutuneet kunnassa ja kuntakonsernissa.

Tarkastuslautakuntaan kuuluivat arviointivuonna:

Jäsenet

Susanna Lindemark, puheenjohtaja
Seija Piispa-Jespars, varapuheenjohtaja
Tuulikki Aksels
Per Anttas
Alpo Seppälä

Varajäsenet

Raimo Luukkainen
Erja Paavola
Sami Saarinen
Sanna Renlund
Juha Forss

Tarkastuslautakunta kokoontui arviointivuoden 2016 aikana kahdeksan kertaa. Lautakunta on tutustunut kokouksissaan eri toimialojen toimintaan. Tarkastuslautakunta on haastatellut kunnan johtavia viranhaltijoita tilikauden aikana. Haastateltavat ovat antaneet hallinto- ja talouskatsauksia sekä vastanneet kohdennettuihin kysymyksiin vastualueiltaan.

Lautakuntaa on avustanut BDO Audiator Oy:stä tilintarkastaja JHTT Juhani Liski vuoden 2016 loppuun ja vuoden 2017 alusta JHTT Janne Majoinen. Pyhtään kunnan vastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHTT-tilintarkastaja Janne Majoinen BDO Audiator Oy:stä.

Tarkastuslautakunnan työ on tapahtunut valtuustokaudelle 2013-2016 laaditun arvioinnin työsuunnitelman mukaisesti. Vuodelle 2016 on laadittu erillinen arvioinnin työohjelma.

Tarkastuslautakunta esitti vuoden 2015 arviointikertomuksessa toiminnan kehittämistä ja toimenpidesuosituksia, joiden toteutumista tarkastuslautakunta on arvioinut kunnanhallituksen antamien vastineiden perusteella kappaleessa 2.

2 EDELLISESSÄ ARVIONTIKERTOMUKSESSA ESITETTYJEN KEHITTÄMIS- JA TOIMENPIDESUOSITUSTEN SEURANTA

Kunnanhallitus antoi kokouksessaan 19.9.2016 § 177 vastineensa vuoden 2015 arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin. Kunnanvaltuusto merkitsi vastineet tiedoksi 20.6.2016 § 42. Tarkastuslautakunta on tyytyväinen annettuihin vastineisiin ja ilmaisee tyytyväisyytensä siihen, että kehittämisehdotukset on pääosin otettu huomioon toiminnassa hyvin.

3 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

3.1 Tavoitteiden asettaminen

Toimintavuoden talousarvio laadittiin aiempien vuosien tapaan taloudellisesti haastavista lähtökohdista. Kuntastrategian päämäärät ja tavoitteet ovat ohjanneet talousarvion laadintaa.

Toimintavuodelle on hyväksytty toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet päävastuualueelle tulosalueittain. Toiminnalliset sitovat tavoitteet on asetettu talousarviossa neljästä eri näkökulmasta: asiakas, prosessit ja rakenteet, talous ja henkilöstö. Talousarviossa 2016 ja taloussuunnitelmassa 2017-2018 sitovuustasoksi on määriteltävä tulosalueitasoiset nettomenot (toimintakate). Investointiosan sitovuustaso valtuustoon nähden on hankekohtaiset investoinnit.

Talousarvioon tehtiin tilikaudella 2016 määrärahamuutoksia yhteensä 1,7 milj. eurolla. Talousarvio toteutui kokonaisuutenaan melko hyvin muutetun talousarvion mukaisena.

Tavoitteiden asettamisen lisäksi tulisi perustella toiminnan toteutumista hieman paremmin. Erityisesti tulosalueiden mittareiden mukaan toteutumatta jääneet asiat olisi syytä perustella toimintakertomuksessa tarkemmin.

3.2 Käyttötalouden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Hallinnon ja kehittämispalveluiden päävastuualueen tulosalueiden toiminnallisten tavoitteiden toteutumisessa ei esiinny merkittäviä poikkeamia. Kunnassa laadittiin palvelustrategia 2013-2016, joka hyväksyttiin kesäkuussa 2013. Uusi kuntalaki edellyttää lain perustelutöiden mukaan pidemmän aikavälin kuntastrategiaa, josta valtuustokausittainen strategia on johdettu. Tämä on hyvä ottaa strategiasuunnitelmissa huomioon. Menomäärärahan toteuma on ollut 88,2 %. Määrärahasäästö on syntynyt elinkeinotoimen palveluiden ostoissa. **Tarkastuslautakunta kysyy mitä on jätetty toteuttamatta kun säästöjä on syntynyt talousarvioon nähden 187 882 euroa.** Tulomäärärahat toteutuivat 138,6 % mm Kaunissaaren satamamaksuja ei ole sisällytetty talousarvioon mikä on osaltaan johtanut tulojen ylittymiseen 19 285 eurolla.

Sivistystoimen päävastuualueen tulosalueiden toiminnallisten tavoitteiden voidaan katsoa pääosin toteutuneen. Peruskoulutuksen tulosalueen nettomenot ovat alittaneet muutetun talousarvion 107 083 eurolla. Peruskoulutuksen nettomenot asukasta kohden on kuitenkin noussut vuoden 2015 946 eurosta vuonna 2016 997 euroon.

Sosiaali- ja terveystoimen päävastuualueen tulosalueiden toiminnallisten tavoitteiden voidaan katsoa pääosin toteutuneen. Toimialueen menojen kattamiseksi tarvittiin lisämäärärahoja yhteensä 0,6 milj. euroa tilikauden aikana. **Tarkastuslautakunta on aiemmissa arviointikertomuksissaan kiinnittänyt huomiota budjetoinnin realistisuuteen toimialalla.** Budjetointi näyttää olevan edelleen haastavaa huolimatta palveluiden ulkoistamisesta Attendolle 2015 vuoden alusta. Toimialueella on reagoitu ylityksiin talousarviovuoden aikana hakemalla lisämäärärahoja valtuustolta.

Sosiaalipalveluiden ja toimeentuloturvan osalta pysyttiin hyvin muutetussa talousarviossa. Toimintakulut kuitenkin ylittivät talousarvion noin 60 000 eurolla johtuen työmarkkinatuen osuuden ylityksestä. **Tarkastuslautakunta korostaa tukityöllistämistoimenpiteiden tärkeyttä.** Kuntouttava työtoiminnan ohjaus kuuluu Attendon sopimukseen, minkä noudattamista ja tehostamista pidetään tärkeänä.

Perusterveydenhuollon osalta pysyttiin melko hyvin talousarviossa. Mittareiden osalta tavoitteet on saavutettu tai jopa ylitetty mitä voidaan pitää hyvänä kehityksenä. **Erikoissairaahoidon jonotuspäivissä ei päästy kuitenkaan tavoiteltuun tasoon vaan jonotuspäivä kertyi 5,7 pv vuoden 2016 osalta (tavoite 0 pv).** Seurantaryhmän rooli korostuu Attendon sopimuksen valvonnan kanssa. **Tarkastuslautakunta suosittelee toiminnan raportointia tilinpäätöksessä nykyistä selkeämmin. Tarkastuslautakunta huomauttaa edelleen että hyväksi havaittu ”koulupsyykkari” pitäisi saada takaisin kouluille terveyskeskuksesta.**

Teknisen toimen päävastuualueen tulosalueiden toiminnallisten tavoitteet ovat toteutuneet suhteellisen hyvin. Myytyjen asuntotonttien osalta ei aivan päästy tavoitteeseen 20 myytyyn tonttiin. Toteuma oli 14 myytyä tonttia vuonna 2016, mutta tulos on silti huomattavan paljon parempi kuin vuonna 2015 jolloin myytiin vain 3 tonttia. Tärkeänä uudistuksena vuonna 2016 saatiin ensimmäinen kokonainen toimintavuosi teknisen toimen ulkoistamisen suhteen. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että sopimuksen seuranta on riittävää.

3.3 Investointien toteutuminen

Tarkastuslautakunta toistaa edellisen vuoden huomionsa siitä, että investoinneissa esiintyviä poikkeamia ei ole selvitetty tilinpäätöksessä riittävästi. Tilinpäätös sisältää investointikohteittain toteutuneet eurot ja poikkeaman muutettuun talousarvioon, mutta poikkeamien syitä ei ole kerrottu.

3.4 Kunnan talous

Kunnan taloustilanne vahvistui vuoden 2016 aikana. Tilikauden tulos kääntyi ylijäämäiseksi 520 497,44 euroa. Kunnan tulos parani reilusti edellisestä vuodesta (- 1 086 573 euroa). Kertyneitä ylijäämiä kunnan taseessa on tilikauden ylijäämäinen tulos huomioiden yhteensä 2,2 milj. euroa.

Suomen kuntaliiton julkaisemien vuoden 2016 tilinpäätösten ennakkotietojen perusteella samankokoisiin kuntiin (5000-10000 asukasta) ja alueen kuntiin (Kymenlaakso) vertailtuna Pyhtään tiedot ovat seuraavat:

Mittari	Pyhtää	Sama koko	Kymenlaakso
verotulot €/asukas	3888	3 536	3 907
vuosikate €/asukas	360	390	273
lainakanta €/asukas	2715	2 778	3 492
Tilikauden tulos €/asukas	97	82	-27

Kunnan tunnusluvut paranivat verrattuna edelliseen vuoteen verotulot €/asukas – tunnuslukuja lukuun ottamatta. Vuosikate oli hieman samankokoisia kuntia huonompi mutta oli selvästi parempi kuin Kymenlaakson maakunnan muissa kunnissa. Lainakanta €/asukas on samankokoisia kuntia hieman alhaisempi ja alittaa Kymenlaakson maakunnan asukaskohtaisen lainamäärän. Verotulokertymä asukasta kohden oli 5000-10000 asukkaan kuntia parempi, mutta hieman alhaisempi kuin Kymenlaaksossa keskimäärin. Tilikauden tulos oli myös sekä samankokoisia että erityisesti Kymenlaakson alueen kuntia parempi.

Kunnan toimintamenot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna vain 0,2 %. Pyhtään kunnan toimintamenojen kasvua voidaan kokonaisuutena pitää alhaisena.

Kunnan verotulot kasvoivat 4,1 % edelliseen vuoteen verrattuna ja toteutuivat muutetun talousarvion mukaisina. Kasvussa vaikutti erityisesti kuntaveron nosto 0,5 prosenttiyksiköllä. Valtionosuuksia kertyi edellisvuotta enemmän 855 046 euroa. Kasvua oli huimat 10 %. Valtionosuuksia kasvatti erityisesti maahanmuuttajien kustannuksiin saatu valtionapu.

Kunnan lainakanta oli vuoden päättyessä 14,5 milj. euroa (2.715 €/asukas) ja kasvoi edellisestä vuodesta n. 0,3 milj. euroa. Kunnan hyvän tuloksen myötä omavaraisuusaste kasvoi edellisestä vuodesta 37,8 %:iin ja suhteellinen velkaantuneisuus laski 49,5 %:iin.

Kunnan kassavarat puolestaan riittivät vain 3,1 päivän kassasta maksuihin. Vähäisten kassavarojen vaarana on myös, että toimintamenoja jouduttaisiin rahoittamaan lisälainaa nostamalla.

Pyhtään taloudellinen tilanne on siten varsin haastava ja kunnan tiukkaa menokuria on edelleen jatkettava. Kunnan aikaisemmat ulkoistuspäätökset näyttävät

tuoneen hallittavuutta tuloksen suhteen ja talouden ennustaminen on parantunut. Kunnan toimintatuotot kattavat toimintamenoista kuitenkin vain 9,8 %, mikä tarkoittaa että merkittävä osa palveluista on rahoitettu verotuloilla ja valtionosuuksilla. Näiden tuottojen kertymistä vaikeuttaa yleisen taloustilanteen kehittyminen, työttömyyslukujen kasvu, kunnan mahdollinen asukasluokehitys sekä lähivuosien valtionosuusleikkaukset. Kunnan lainakantaan sisältyy riski, mikäli korkotaso kääntyisi nousuun ja tätä vastaan on suojauduttu vuonna 2016 tehdyllä korkojenvaihtosopimuksella.

Kunnan taloustilannetta tarkasteltaessa on otettava huomioon myös sen osuus Careakuntayhtymän taseeseen kertyneistä alijäämistä.

4 KUNTAKONSERNI

Kunnalla ei ole enää velvollisuutta laatia täydellistä konsernitilinpäätöstä. Kunta on laatinut konsernitaseen, johon on yhdistelty neljä kuntayhtymää, joissa kunta on jäsenenä.

5 HENKILÖSTÖ

Tarkastuslautakunta tutustui Pyhtään kunnan henkilöstöraporttiin. Kunnalla on käytössä työhyvinvointia tukevia toimintamuotoja, kuten virikeseteleitä sekä muuta tyhytoimintaa. Henkilöstöä koskevat ohjeistukset ja säännöt sekä uuden henkilön perehdyttämistä tukevat toimenpiteet ovat ajantasaiset ja riittävän kattavat.

Kunnan henkilöstökustannukset ovat koko kunnan toimintamenoista noin 24 % ja olivat 7 547 351 euroa vuonna 2016. Henkilöstön lukumäärän laski vuodesta 2015 10 henkilöä ja oli 172 henkilöä. Henkilöstömenot asukasta kohti jatkoivat laskuaan ja oli 1412 euroa

Sairauspoissaolot nousivat edelliseen vuoteen verrattuna. Poissaoloja oli vuoden 2016 lopussa 14,2 päivää henkilöä kohden (vuonna 2015 sairauspoissaolopäiviä oli 13,1 henkilöä kohden). Sairauspoissalopäivät olivat koko kunnassa 2 422 päivää missä oli nousua 34 päivää huolimatta henkilöstön vähenemisestä. Lievään kasvuun on henkilöstöraportin mukaan vaikuttanut työtapaturmien lievä kasvu edellisestä vuodesta. **Poissaoloista aiheutuu edelleen merkittäviä kustannuksia joten sairauspoissaoloihin vaikuttamalla on saavutettavissa myös kustannussäästöjä.**

6 MUUT HAVAINNOT

Tarkastuslautakunnan arvioinnin painopistealueena oli hallinnon valmistautuminen sote- ja maakuntahallinnon uudistukseen, ulkoistettujen palveluiden laadullisuus ja lautakuntien puheenjohtajien katsaukset kuluneeseen toimikauteen.

Tätä varten tarkastuslautakunta kuuli kunnan eri toimialoja jotta saadaan käsitys miltä näyttää tulevaisuus. Ulkoistettujen palveluiden laatu on vaikuttanut olevan hyvä. Attendon palveluiden asiakastytyväisyys säilyi hyvällä tasolla. Terveyspalveluissa asiakastytyväisyys oli 4,71 asteikolla 1-5.

7 YHTEENVETO

Tarkastuslautakunta katsoo edellä kerrottuihin tarkastushavaintoihinsa perustuen, että valtuuston hyväksymät tavoitteet on riittävässä määrin saavutettu.

Kunnan taloustilanne parani vuoden 2016 aikana. Talouden kehittymiseen liittyy edelleen epävarmuustekijöitä, jotka edellyttävät että kunnan menojen kasvuun suhtaudutaan maltillisesti.

Tarkastuslautakunta esittää, että lautakunnilta ja toimialoilta pyydetään vastineet arviointikertomuksessa vahvennetulla esitettyihin havaintoihin, selvityspyyntöihin ja suosituksiin kunnanhallitukselle ja tarkastuslautakunnalle viimeistään syyskuun loppuun mennessä ja edelleen viimeistään lokakuun loppuun mennessä valtuustolle.

8 ARVIOINTIKERTOMUKSEN ALLEKIRJOITUKSET

Pyhtäällä 17. päivänä toukokuuta 2017

Susanna Lindemark
puheenjohtaja

Seija Piispa/Jespars
varapuheenjohtaja

Tuulikki Aksels
jäsen

Per Anttas
jäsen

Alpo Seppälä
jäsen